

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Maahanmuuttoviraston vastuullisuusraportti 2023

Sisällys

1	Pitkäjänteisessä vastuullisuustyössä Maahanmuuttovirasto katsoo kauas ja toimii heti	2
2	Maahanmuuttovirasto ennakoi tulevaa epävarmuuden ajassa	3
3	Vastuullisuuden johtaminen uudistumassa hallinnonalalla	5
3.1	Vastuullisuustyö ja raportin 2023 laadintatapa	5
4	Maahanmuuttoviraston vastuullisuusteemat vuoden 2023 kädenjäljen tarkastelussa	7
4.1	Vastuullisuusteema: elinvoimainen Suomi	7
4.1.1	Hakemusmäärien kasvua ja lupaprosessien tehostamista	8
4.2	Vastuullisuusteema: Kaikille turvallisen yhteiskunnan rakentaminen	9
4.2.1	Ihmiskaupan tunnistaminen	9
4.2.2	Luvattoman työnteon estäminen on viranomaisyhteistyötä	10
4.2.3	Kansainvälisellä suojelulla estetään ihmisoikeusloukkauksia	11
4.2.4	Kiintiöpakolaiset	12
4.3	Vastuullisuusteema: sukupuolten tasa-arvon edistäminen	13
4.3.1	Naisiin ja tyttöihin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen	13
4.3.2	Naisten osallistumisen ja johtamismahdollisuuksien lisääminen viraston sisäisesti... ..	13
4.3.3	Sukupuolistuneen väkivallan lopettaminen	14
4.3.4	Asiakkaiden kokeman sukupuolistuneen väkivallan tai sen uhkan huomiointi palveluprosesseissa	14
5	Asiakaspalvelun kehittäminen on myös vastuullisuutta	16
6	Hiihijälänjäljen pienentäminen	17
7	Maahanmuuttoviraston kestävä kehityksen sitoumus 2023–2027	19
	Sitoumus 1. Työtä kestävästi	19
	Sitoumus 2. Hiilineutraali Suomi	20
	Sitoumus 3. Luottamus hallintoon: Vahvistamme hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sisäisesti ja ulospäin	20

1 Pitkäjärjenteisessä vastuullisuustyössä Maahanmuuttovirasto katsoo kauas ja toimii heti

Maahanmuuttoviraston vuoden 2023 vastuullisuusraportti tarkastelee viraston ydintoimintaa YK:n globaalien Agenda 2030 -kestävyytavotteiden valossa. Lisäksi raportti kuvaa viraston tukitehtäviin liittyvien kestävän kehityksen sitoumuksen toimenpiteiden toteutumista. Kestävyydellä on sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuutensa. Vastuullisuudella raportissa tarkoitetaan sitä, millä tavoin virasto edistää omalla toiminnallaan paremman elämän edellytysten luomista planeetallemme ja sen ihmisille.

Maahanmuuttovirasto on tehnyt vastuullisuustyötä [YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoitteiden](#) viitekehityksessä Valtiokonttorin suositushjeen mukaisesti vuodesta 2022 lähtien. Tässä raportissa kuvataan silloin valittujen tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä vuodelta 2023. Tulevaisuuteen suuntaavien kestävän kehityksen sitoumus 2050 -toimenpiteiden seurantaa on koottu erikseen tämän raportin loppuun. Seuraavaa raporttia Maahanmuuttovirasto laatii uuden sisäasiainhallinnon konsernistrategian, työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjauskehikon sekä kansallisen kestävän kehityksen strategian raa-meissa. Kuten muillakin valtiorhallinnon toimijoilla, keskeinen kysymys tuleville vuosille on, miten virasto sovittaa yhteen pitkäjärjenteisen kestävän kehityksen sosiaaliset, taloudelliset ja ekologiset tavoitteet lyhyemmän aikavälin linjauksiin.

Maahanmuuttoviraston organisoidun vastuullisuustyön alkaessa vuoden 2022 kevällä viraston johtoryhmä linjasi, että virasto haluaa vahvistaa asiakaidensa ja sidosryhmiensä luottamusta sen vastuullisuuteen ja läpinäkyvyyteen. Edelleen vuoden 2023 Julkishallinnon organisaatioiden Luottamus&Maine -tutkimuksen tulosten mukaan virasto voi vaikuttaa eniten sidosryhmien sitä kohtaan kokemaan luottamukseen ja yhteistyöhalukkuuteen juuri vastuullisuutta – eli yhteiskunta- ja ympäristövastuuta sekä avoimuutta ja läpinäkyvyyttä – kehittämällä.

Sisäministeriön hallinnonalalla toteutettiin vuonna 2023 kestävän kehityksen ja vastuullisuustyön uudistushanke. Hallinnonalan yhteinen vastuullisuustyö- ja raportointi sekä poikkiallinen yhteistyö antavat Maahanmuuttovirastolle tulevina vuosina entistä vaikuttavampia keinoja tunnistaa palvelujensa kehittämiskohteita, muotoilla yhdessä ratkaisuja niihin ja viestiä entistä avoimemmin sidosryhmilleen niin onnistumisistaan kuin kehittämiskohteistaan.

2 Maahanmuuttovirasto ennakoi tulevaa epävarmuuden ajassa

Maahanmuuttovirasto toteuttaa Suomen maahanmuuttopolitiikkaa ja edistää hallittua maahanmuuttoa, hyvää hallintoa sekä ihmis- ja perusoikeuksia. Viraston arvoja ovat luottamus, avoimuus ja rohkeus. Visionsa mukaan Maahanmuuttovirasto tarjoaa asiakaslähtöiset ja ihmiskeskeiset palvelut, jotka edistävät suomalaisen yhteiskunnan toimivuutta ja kilpailukykyä. Viraston tavoitteena on, että sen lupapalvelut ovat Euroopan sujuvimmat, ja vastaanottotoiminta on suunnitelmallista ja tehokasta. Maahanmuuttovirasto kehittää maahanmuuton asiakaspolkua tavoitteellisesti ja kokonaisvaltaisesti yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Visioonsa virasto pyrkii strategisten tavoitteiden kautta. Viraston tavoitteet vuosille 2023–2027 ovat:

1. Toimintamme on laadukasta, sujuvaa ja ennakoitavaa
2. Asiakaskokemus on erinomainen
3. Kehitämme ja uudistamme toimintaamme jatkuvasti
4. Toimimme verkostoissa aktiivisesti ja ratkaisukeskeisesti
5. Olemme hyvinvoiva työyhteisö ja houkutteleva työpaikka

Kestävän kehityksen näkökulmasta tavoitteita edistetään maahanmuuton hallinnossa yhä haasteellisempien muutostekijöiden ympäröimänä. Globaalit kriisit ja sodat vaikuttavat viraston toimintaan ja asiakasmääriin turvapaikkaa hakevien, pakolaisten sekä vastaanottojärjestelmän ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän palvelua tarvitsevien ihmisten kautta. Kansainvälisen suojelun tehtävissä Maahanmuuttoviraston rooli on erittäin keskeinen: viraston turvapaikka-asiatuntijat tunnistavat asiakkaiden suojelun tarpeen ja näin varmistetaan, että suojelua tarvitsevat saavat sitä Suomesta.

Keväästä 2022 viraston työskentelyssä painottui vahvasti Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen myötä tilapäiseen suojeluun perustuvien oleskelulupien myöntäminen sotaa pakeneville sekä heidän vastaanottonsa Suomessa. Tilapäisen suojelun hakemusmäärä lähti selkeään laskuun loppukesästä 2023 ja pysyi alhaisena koko loppuvuoden. Hakijoista 97 % oli Ukrainan kansalaisia. Turvapaikkahakemusten määrä taas on noussut koronapandemian aiheuttamien matkustusrajoitusten päättymisen jälkeen. Vuoden 2023 kokonaishakemusmäärää nosti Venäjän itärajalta käynnistämisen maahantulon välineellistämisooperaation myötä jätetyt turvapaikkahakemukset.

Työperäinen maahanmuutto Suomeen pysyi korkealla tasolla vuoden 2023 aikana¹. Talouden laskusuhdanne on kuitenkin heijastunut oleskelulupahakemusten määrään, mikä näkyy erityisesti suhdanneherkillä toimialoilla kuten rakentamisessa. Epävarma taloustilanne hankaloittaa hakemusmääräarvioiden muodostamista. Viraston ennakointiverkoston mukaan pitkällä aikavälillä väestön vanheneminen ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelma ylläpitävät ulkomaalaisen työvoiman kysyntää, minkä uskotaan näkyvän työperusteisten oleskelulupahakemusten määrän kasvuna. Hakemusmäärän kehitykseen vaikuttavat myös yritysten oma aktiivisuus ja poliittiset toimenpiteet.

Ukrainan sodan kaltaisten kriisien ja konfliktien lisäksi viraston tulee varautua muihin globaalin tason muutoksiin. Ilmastonmuutos lisää ihmisten liikkuvuutta

¹ [Kaikki vuoden 2023 maahanmuuttoilastoista | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#)

ylipäättään mutta myös epävirallisia kanavia hyödyntäen. Yhtäältä Maahanmuuttoviraston tulee varautua ilmastonmuutoksen vaikutuksesta lisääntyvään maahanmuuttoon ja toisaalta pyrkiä omassa toiminnassaan hiilijalanjälkensä pienentämiseen.

Usealla hallinnonalalla ja yhteiskunnan sektorilla tehdään parhaillaan työtä maahanmuuton ja kansainvälisen suojelun alalla. Kyse on koko yhteiskunnan ponnistuksesta sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväen huomisen rakentamiseksi erilaisten keskinäisriippuvaisten ilmiöiden keskellä. Tässä vastuullisuusraportissa keskitytään kuitenkin vain Maahanmuuttoviraston rooliin lupaprosessien sujuvoittamisessa ja kansainvälisen suojelun ja hakijoiden vastaanoton tehtävissä. Lisäksi tämä raportti ei kata näidenkään toimintojen kaikkia osa-alueita, vaan kohdistuu tarkennetusti viraston osuuteen niissä YK:n Agenda 2030:n kestävyys-tavoitteissa, jotka olennaisimmin liittyvät viraston ydintehtäviin. Maahanmuuttoviraston strategiaan, organisaatioon ja tehtäviin kokonaisuudessaan voi tutustua tarkemmin [viraston verkkosivuilta](#).

3 Vastuullisuuden johtaminen uudistumassa hallinnonalalla

Maahanmuuttovirastossa on tehty kestävän kehityksen työtä osana sisäministeriön (SM) hallinnonalan verkostoa jo pitkään. Työ alkoi hallinnonalalla hiilijalanjäljen pienentämisen tavoitteilla ja seurannalla tulosohjauksen mukaisesti. Valtiokonttorin suositushjeen mukaisesti vuonna 2022 alettiin luoda pysyvämpiä vastuullisuuden johtamisen ja yhteiskehittämisen rakenteita, tavoitteistoa ja raporttia edeltävästä vuodesta 2021. Sisäministeriön hallinnonalalla toteutettiin kestävän kehityksen ja vastuullisuuden uudistushanke vuonna 2023, johon myös Maahanmuuttovirasto osallistui. Tavoitteena oli parantaa hallinnonalan vastuullisuustyön vaikuttavuutta. Hankkeessa luotiin nykytila-analyysin kautta nousseiden tarpeiden perusteella yhteistä tavoitteistoa ja ehdotus toimenpidekokonaisuudeksi, joka nojaa paitsi konsernistrategiaan myös kansallisen kestävän kehityksen strategian poikkihallinnollisiin systeemiin muutosalueisiin. Toiseksi luotiin yhteistä toimintatapaa ja kolmanneksi sitä tukeva yhteisen raportoinnin malli hallinnonalalle. Toimenpidesuosituksot käsitellään hallinnonalan verkostossa vuoden 2024 aikana ja toimeenpannaan muun muassa vuoden 2024 raportointimallin uudistamisella sekä muilla toimenpiteillä.

Vuonna 2022 Maahanmuuttovirastossa perustetun vastuullisuusryhmän tehtävänä on suunnitella ja koordinoida viraston omaa vastuullisuustyötä. Lisäksi vastuullisuusryhmän vetäjä ja muita jäseniä osallistuu edellä kuvatun SM:n johtaman hallinnonalan kestävän kehityksen koordinaatioryhmän toimintaan.

Viraston vastuullisuusryhmän tehtävänä on

- tunnistaa tai päivittää viraston vuosittaiset vastuullisuustavoitteet ja koota edellisen vuoden toimenpiteet vastuullisuusraporttiin Valtiokonttorin suositushjeetta hyödyntäen
- jatkaa sisäministeriön ohjauksen mukaisesti tavoitteiston, rakenteiden ja prosessien, (mm. mittaamisen) sekä yhteiskehittämisen toimintatapaa viraston strategialähtöiselle vastuullisuustyölle tulevina vuosina
- varmistaa henkilöstön ja jatkossa myös asiakkaiden ja sidosryhmien osallisuus vastuullisuuden muotoiluun
- oppia yhdessä ja uudistaa kestävään kehitykseen liittyvää ajattelutamme, vuorovaikutussuhteitamme ja käytäntöjämme viraston sisällä ja ulospäin
- seurata viraston kestävän kehityksen sitoumuksen toteutumista 2023–2050
- osallistua julkisen sektorin kestävän kehityksen verkostoihin ja pohjustaa siten ekosysteemien kehitystä alalla.

3.1 Vastuullisuustyö ja raportin 2023 laadintatapa

Vuoden 2023 raportti laadittiin asiantuntijatyönä alkuvuodesta aiempien vuosien yhteiskehittämisen tuloksiin kuten 2022 tavoitteiden määrittelyyn pohjaten, ja käsiteltiin viraston johtoryhmässä keväällä 2024. Päivitykset tehtiin strategiaa, tilinpäätösluonnosta ja muuta käytettävissä olevia raportteja sekä asiantuntija-haastatteluja hyödyntäen. Aiemmin vuonna 2022 viraston vastuullisuustyölle luotiin ensimmäiset rakenteet ja prosessit: perustettiin monialainen vastuullisuusryhmä, jonka työ eteni yhteiskehittämisen keinoin. Asiantuntijoita ja johtoa

osallistettiin työskentelyyn kyselyillä ja työpajoilla. Työ käsitti sidosryhmäanalyysin, tavoitteiden valitsemisen, kestävyystavoitteiden olennaisuusanalyysijä, totematietojen keruun eri teemoihin koko ryhmän voimin sekä johtoryhmän strategiapohdinnat viraston strategiaprosessin päätteeksi. Raportti hyväksyttiin Maahanmuuttoviraston johtoryhmässä. Johto vahvisti samalla viraston kestävä kehityksen sitoumuksen vuoden 2023 toimenpiteineen, joihin liittyvä seuranta on kuvattu tarkemmin tämän raportin lopussa. Tavoitteet on julkaistu [Suomi 2050 -sivustolla](#).

Valtionhallinnon yhtenäinen vastuullisuusraportointi perustuu YK:n Agenda 2030 -ohjelman 17 kestävä kehityksen tavoitteelle. Kukin toimija valitsee niistä 3–5 omalle organisaatiolle olennaista tavoitetta. Lisäksi jokainen organisaatio kertoo, mitä on tehnyt tavoitteiden edistämiseksi tarkasteluvuonna 2023, eli kuvaa kestävä kehityksen kädenjälkensä eli myönteisen vaikutuksensa kestävyden edistämässä valitsemillaan tavoitealueilla. Kestävä kehityksen jäljellä tarkoitetaan YK:n Agenda 2030 käsitteistössä kuvausta siitä, miten organisaatio on ehkäissyt toimintansa haitallisia vaikutuksia.

Maahanmuuttoviraston valitsemat kestävä kehityksen tavoitteet vuosille 2022–2023 ovat:

- 5. Sukupuolten tasa-arvo
- 8. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua
- 10. Eriarvoisuuden vähentäminen
- 13. Ilmastotokeja
- 16. Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto.

Kuva 1 YK:n Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteet ja Maahanmuuttoviraston valitsemat tavoitteet 2022–2023.

Maahanmuuttoviraston kädenjälki on kuvailtu seuraavissa kappaleissa kolmen eri teeman alla. Toistaiseksi viraston kädenjäljen mittareina toimivat samat mittarit kuin viraston tuloseurannassa muutoinkin. Jäljellä osalta raportissa painotetaan viraston hiilijalanjäljen pienentämisen kuvausta.

4 Maahanmuuttoviraston vastuullisuusteemat vuoden 2023 kädenjäljen tarkastelussa

Vuotta 2023 käsittelevässä vastuullisuusraportissa Maahanmuuttovirasto kertoo toiminnastaan aiemmin tunnistamiensa vastuullisuusteemojen valossa. Vuoden 2021 tulostavoitteista ja viraston lakisäätöistä ydintehtävistä tunnistetut vastuullisuusteemat ja niihin liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet ovat:

Teema 1: Elinvoimainen Suomi

YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet 8 ja 10 sekä 16 ihmisarvoisen työn, talouskasvun ja liikkuvuuden sekä hyvän hallinnon edistämiseksi

Teema 2: Kaikille turvallinen yhteiskunta

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet 10, 5, 8 ja 16 väkivallan, ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja turvallisen liikkuvuuden edistämiseksi

Teema 3: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

YK:n kestävän kehityksen tavoite 5 sukupuolten välinen tasa-arvo sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien ja mahdollisuuksien vahvistaminen (5.1, 5.3 ja 5.5)

Teema 4: Hiilineutraali Suomi YK:n kestävän kehityksen tavoite 13 Ilmastoteot.

4.1 Vastuullisuusteema: elinvoimainen Suomi

Kuva 2 Elinvoimainen Suomi -teemaan liittyvät vastuullisuustavoitteet.

YK:n Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteessa 8 painotetaan kaikkia yhteiskuntia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja. Lisäksi kestävän kehityksen tavoitteessa 10 nostetaan esiin ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisen ja hyvin hallitun siirtolaispolitiikan avulla eriarvoisuuden vähentämiseksi maiden sisällä ja niiden välillä.

Elinvoimainen Suomi -vastuullisuusteemaan liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet alataavoitteineen ovat:

- Tavoite 8. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua
 - Ylläpitää kaikkia koskevaa talouskasvua kansallisten olosuhteiden mukaisesti ja erityisesti vähintään 7 % BKT:n vuosittaista kasvua vähiten kehittyneissä maissa
- Tavoite 10. Eriarvoisuuden vähentäminen
 - Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä. Mahdollistaa ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisten ja hyvin hallintoitujen siirtolaispolitiikkojen avulla
- Tavoite 16. Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

- o Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla

Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton lupaprosesseissa Maahanmuuttovirasto vastaa osaltaan näihin globaaleihin sosiaalisiin ja taloudellisiin kestävyystarpeisiin. Sujuva, tehokas ja oikeudenmukainen lupaprosessi mahdollistaa osaltaan elinvoimaisen Suomen ja siten kestäväen talouskasvun rakentamisen. Lisäksi sujuvoittamalla lupaprosessejaan ja parantamalla asiakaskokemusta virasto edistää osaltaan turvallista, järjestelmällistä ja vastuullista maahanmuuttoa.

Maahanmuuttovirasto on uudistanut voimakkaasti viime vuosina työ- ja koulutusperusteisia toimintojaan niiden sujuvoittamiseksi ja tehostamiseksi. Vuosien 2021–2022 aikana Lupa22-hankkeessa keskityttiin sisäisen toiminnan muutokseen, automaation edistämiseen, asiakaskeskeisyyteen sekä tuottavuuden lisäämiseen. Uudistus laajeni koko organisaation tarkasteluksi vuonna 2023 käynnistetyssä strategisessa Lupaus-hankkeessa. Hankkeen tavoitteena oli selvittää, tukevatko nykyiset johtamisrakenteet ja -tavat sekä työn ja palvelujen järjestelyt parhaalla mahdollisella tavalla prosessien yhdenmukaisuutta, laatu-kriteereitä ja asiakaslähtöisyyttä. Työn perusteella aloitettiin uuden organisaatio- ja johtamismallin suunnittelu.

Työ eteni kolmessa eri ryhmässä:

- 1) Asiakas organisaation keskiössä -ryhmä, jossa arvioitiin, millainen organisaatio- ja toimintamalli tukee parhaiten asiakkaan sujuvaa polkua prosessin eri vaiheissa
- 2) Johtaminen-ryhmä, joka selvitti, millainen johtamisjärjestelmä parhaiten tukee sujuvaa lupakäsittelyä, selkeää päätöksentekoa ja sillojen purkamista toisiinsa linkittyvien prosessien välillä, sekä
- 3) Yhtenäiset ja tuetut soveltamiskäytännöt -ryhmä, joka selvitti, millainen oikeudellisen sekä substanssittuen malli tukee parhaiten lupakäsittelyä ja yhtenäisiä käytäntöjä.

Lisäksi Euroopan Unionin elpymisrahaston RRF-rahoituksella toteutetaan 2021–2024 OLEDIGI-investointikokonaisuutta. RRF-rahoitteisen kehittämistyön tavoitteena on tehostaa työ- ja koulutusperusteisia oleskelulupa-asioita kehittämällä prosesseja ja lyhentämällä käsittelyaikoja uudistuvan lainsäädännön, tietojärjestelmäkehitystyön, automaation sekä uusien tiedonsiirtoliittymien avulla.

Maahanmuuttovirasto on edistänyt taloudellista kestävyttään vuoden 2023 aikana myös uudistamalla hankintojaan Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) suositusten pohjalta. VTV:n tarkastus nosti esiin vanhojen hankintojen epäkohtia. Maahanmuuttovirasto on käyttänyt hankintojensa tukena myös ulkopuolista konsultaatiota ja vahvistanut myös omaa sisäistä tarkastustaan sekä hankintojen dokumentaatiota².

4.1.1 Hakemuserien kasvua ja lupaprosessien tehostamista

Vireille tulleiden oleskelulupahakemusten kokonaismäärä jatkoi kasvuaan vuonna 2023. Kasvua suhteessa vuoteen 2022 oli noin 16 %. Kasvu oli suurinta jatkolupahakemuksissa (29 %), joissa hakemusermäärät kasvoivat lähes kaikissa prosesseissa: työperusteiset hakemusermukset 34 %, perhesidehakemusermukset 42 % sekä

² [Maahanmuuttovirasto kehittää hankintojaan VTV:n suositusten perusteella | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#)

muut hakemukset 42 %. Vuonna 2023 oleskelulupapäätöksiä tehtiin kokonaisuudessaan noin kolmannes enemmän kuin vuonna 2022. Päätösten ja hakemusten välinen suhde oli 104 %. Positiiviseen kehityssuuntaan vaikutti hakemuskäsittelyn aktiivinen kehitystyö sekä automaation laajempi hyödyntäminen eri prosesseissa.

Lupaprosessien kehittäminen ja päätösmäärät tarkasteluvuoden 2023 osalta on kuvattu tarkemmin [Maahanmuuttoviraston toimintakertomuksessa](#).

4.2 Vastuullisuusteema: Kaikille turvallisen yhteiskunnan rakentaminen

Kuva 3 Kaikille turvallisen yhteiskunnan rakentaminen -vastuullisuusteemaan liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet.

Kaikille turvallinen yhteiskunta -teeman alle on koottu neljä YK:n Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitetta, jotka liittyvät ihmisarvoisen työelämän ja turvallisen maahanmuuton varmistamiseen tietyissä Maahanmuuttoviraston ydintehtävissä sekä työ-, perhe- ja koulutusperusteisessa maahanmuutossa että kansainvälisessä suojelussa. Tavoitteina on:

- Mahdollistaa ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisten ja hyvin hallintoitujen siirtolaispolitiikkojen avulla
- Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta julkisissa ja yksityisissä yhteyksissä, kuten ihmiskauppa ja seksuaalinen tai muu hyväksikäyttö
- Ryhtyä välittömiin ja tehokkaisiin toimiin pakkotyön, modernin orjuuden ja ihmiskaupan poistamiseksi, varmistaa lapsityön pahimpien muotojen, kuten lapsisotilaiden värväamisen ja käytön, kieltäminen ja poistaminen sekä lopettaa lapsityö kaikissa muodoissaan vuoteen 2025 mennessä
- Lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely, hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen.

Ihmiskaupan poikkihallinnollisessa torjunnassa Maahanmuuttovirasto vastaa ihmiskaupan auttamisjärjestelmästä käytännössä sekä ehkäisee turvapaikka-, vastaanotto- ja työlupaprosesseissa asiakkaiden hyväksikäyttöä monin keinoin.

4.2.1 Ihmiskaupan tunnistaminen

Vuonna 2023 Ihmiskaupan uhrien³ auttamisjärjestelmään kirjattiin 510 uutta hakemusta, mikä on hieman edellisvuotta enemmän. Auttamisjärjestelmän piiriin hyväksyttiin 326 uutta ihmiskaupan uhria, joista hieman yli puolet oli naisia ja tyttöjä.

³ [Ihmiskaupan uhrien määrä Suomessa edelleen korkea – pakkotyö yleisin hyväksikäytön muoto | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#)

Pääosa eli 64 % kaikista vuoden 2023 hyväksikäyttötapauksista oli tapahtunut Suomessa. Pakkotyö oli yleisin ihmiskaupan muoto. Asiakkaat edustivat 35 kansalaisuutta. Pakkotyön aloista esiin nousivat luonnontuotteiden poiminta (32 %), marjatilat (24 %), ravintola-ala (13 %), siivous (11 %), hyvinvointi (4 %) sekä puutarha-ala (4 %).

Vuoden 2023 lopussa auttamisjärjestelmässä oli yhteensä 1 563 henkilöä, joista tunnistettuja uhreja oli 1 287 ja heidän alaikäisiä lapsiaan 276. Lapsia uhrien joukossa oli 19. Noin 60 % ihmiskaupan uhreista oli naisia. Kaikista auttamisjärjestelmässä olevista asiakkaista lähes puolet (48 %) on pakkotyön uhreja. Yhteensä lähes yhtä paljon on joko seksuaalisen hyväksikäytön (26 %) tai pakkoavioliiton (20 %) uhreja. Muita hyväksikäytön muotoja on tunnistettu vähemmän.

Ihmiskauppa on piilorikollisuutta, jonka paljastaminen auttaa rakentamaan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää yhteiskuntaa. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän säännöllinen ja jatkuva koulutustyö sidosryhmille, järjestöille ja alan toimijoille on lisännyt tietoisuutta, edistänyt tapausten ilmituloa ja helpottanut uhrien tunnistamista. Lisätietoa, kuten vuoden 2023 tilastoja, löytyy auttamisjärjestelmän ihmiskauppa.fi-sivustolta.

Maahanmuuttoviraston turvapaikkaprosessi on yksi eniten ihmiskaupan uhreja auttamisjärjestelmään ohjanneista tahoista. Turvapaikanhakijat ovat haavoittuvassa asemassa ja alttiita kaikille ihmiskaupan muodoille. Turvapaikanhakijat voivat joutua ihmiskaupan uhreiksi joko lähtömaassa, kauttakulkumaassa tai Suomessa. Panostusten, kuten koulutusten, myötä uhrien tunnistaminen on kehittynyt, ja esimerkiksi pakkoavioliittoja tunnistetaan paremmin. Myös perhesideprosessien mahdollisten ihmiskaupan uhrien tunnistamista on edelleen vahvistettu toteuttamalla verkkokoulutuksia sekä lupaprosessien että koko viraston henkilöstölle.

4.2.2 Luvattoman työn estäminen on viranomaisyhteistyötä

Työhön liittyvä hyväksikäyttö⁴ rikkoo suomalaista työlainsäädäntöä ja kansallisia lakeja, kuten rikoslakia. Se on aina myös talousrikollisuutta.

Ulkomaalaisten yritysten ja työntekijöiden määrä on kasvanut Suomessa viime vuosina ja etenkin EU:n ulkopuolisista maista tulleiden työntekijöiden osuus on noussut. Ulkomaista työvoimaa on tullut erityisesti suuriin rakennushankkeisiin sekä alati kasvavalle palvelusektorille.

Työmarkkinoiden kansainvälistyminen näkyy myös työsuojelun ja työnteko-oikeuden valvonnan haasteina. Suomeen töihin saapuvilla kolmansien maiden kansalaisilla tulee olla työntekoon tai elinkeinon harjoittamisen oikeuttava oleskelulupa. Näin ei usein kuitenkaan ole, tai tilanne on tulkinnanvarainen.

Euroopan muuttoliikeverkoston (EMN) uuden tutkimuksen⁵ mukaan työluparikomuksia havaitaan kaiken kokoisissa sekä suomalaisten että ulkomaalaisten omistamissa yrityksissä. Osa toiminnasta on tahallista säännösten kiertämistä, mutta usein kyse on kuitenkin työnantajan tai työntekijän huolimattomuudesta tai tietämättömyydestä. Suomessa viranomaiset tekevät jatkuvaa riskianalyysi-

⁴ [Lampi, Tuukka, "Luvaton työnteko näkyy yhä useammilla aloilla Suomessa", kolumni 15.2.2024, Maahanmuuttoviraston uutishuone | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#)

⁵ [Euroopan muuttoliikeverkoston tutkimus "Kolmansien maiden kansalaisten luvaton työnteko: Tilannekatsaus 2017-2022 – Suomen kansallinen raportti](#)

siä eri aloista ja tilannekuva päivittyy tasaisesti Aluehallintoviraston työsuojelutarkastusten, poliisin ulkomaalaisvalvonnan sekä Verohallinnon rekisteritietojen avulla.

Luvatonta työntekoa on havaittu muun muassa siivous-, rakennus- ja kuljetusalalla, maataloudessa sekä ravintola-alalla. Näiden lisäksi hieman uudempina riskialoina on tunnistettu myös autokorjaamot, pienet kauneushoitopaikat, marjanpoiminta, metsänhoito ja kotitaloustyö. Uusia riskialoja tunnistetaan koko ajan.

Vuokratyöntekijöiden ja alihankkijoiden käyttäminen on yhä yleisempää ja työvoimaa välittävän palveluketjun pää saattaa olla pitkällä toisessa maassa. Tämä on lisähaaste työnteko-oikeuden valvonnan kannalta. Etenkin rakennusalalla on yleistynyt ilmiö, jossa työntekijä lähetetään Suomeen toiseen EU-maahan rekisteröityneen yrityksen ns. lähetettynä työntekijänä. Nämä työntekijät saattavat kuitenkin usein tehdä Suomessa sellaista työtä, johon heillä ei ole oikeutta.

Myös alustatalouden toimijoiden valvonta (esimerkiksi ruokalähetit) koetaan haasteelliseksi, johtuen työntekijöiden epäselvästä asemasta ja harmaan statuksen väärinkäytöksistä. On tullut ilmi tapauksia, joissa toimitusmäärät eivät vastaa realistisesti yhden ihmisen työpanosta. Tämä on herättänyt epäilyjä siitä, että työtä on ketjutettu useammalle työntekijälle.

Maahanmuuttovirasto panostaa monin eri keinoin piilotyön paljastamiseen, esimerkiksi käyttämällä riskityönantajaprofilointeja, ja toisaalta nopeuttamalla käsittelyä työnantajaserifoinneilla.

4.2.3 Kansainvälisellä suojelulla estetään ihmisoikeusloukkauksia

Kestävän kehityksen tavoitteista väkivallan estäminen ja turvallinen liikkuvuus korostuvat erityisesti kansainvälisen suojelun tehtävissä, joilla estetään vakavia ihmisoikeusloukkauksia kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Maahanmuuttovirasto vastaa myös siitä, että vastaanottokeskukset, säilöönottoyksiköt ja ihmiskaupan auttamisjärjestelmä järjestävät turvapaikanhakijoille ja muille asiakkailleen lakisääteiset palvelut ja muun toiminnan.

Väkivallan torjumisessa keskeistä on turvapaikkaprosessin päätöksenteossa tunnistettu ja huomioitu väkivaltaisten tekojen kohteeksi joutumisen uhka ja viranomaisyhteistyössä tehdyt ilmoitukset. Kestävän kehityksen tavoitetta voidaan oikeastaan katsoa edistettävän kaikessa turvapaikkaprosesseihin liittyvässä päätös- ja kehitystyössä sekä yhteistyössä, koska vainon määritelmään voidaan lukea henkisen ja fyysisen väkivallan teot. Asiakkaiden oikeuksien toteutumista valvotaan monin tavoin viraston laillisuusvalvonnan ja päätöksien muutoksenhaun kautta.

Vuoden 2023 aikana kansainvälisen suojelun toimintaan vaikutti edelleen Venäjän Ukrainassa käymä hyökkäyssota ja siitä johtuva suuri tilapäisen suojelun rekisteröintien määrä Ukrainasta. Lisäksi hakijamäärään ja hakemuskäsittelyn priorisointeihin vaikutti erityisesti marraskuussa alkanut itärajan tilanne, jonka myötä hakijamäärä kasvoi lyhyessä ajassa merkittävästi. Tilapäisen suojelun perusteella Suomeen saapuneiden määrä väheni merkittävästi vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna, jolloin tulijoita oli reilu 47 000. Vuoden 2023 aikana tilapäisen suojelun saajia rekisteröitiin 19 426. Turvapaikkahakemuksia jätettiin vuonna 2023 yhteensä 5 372 (2022: 5 827).

Maahanmuuttovirasto linjasi joulukuussa 2022, että kaikille Suomessa turvapaikkaa hakeville afganistanilaisille naisille ja tytöille myönnetään turvapaikka⁶. Samalla huomioitiin hazara-taustaisten hakijoiden huonontunut asema ja kasvanut suojelutarve. Maahanmuuttoviraston linjaus on linjassa EU:n turvapaikkaviraston (EUAA) Afganistania koskevan ohjeistuksen kanssa. Linjausten myötä afganistanilaisten naisten hakemusten käsittelyä pystyttiin sujuvoittamaan vuoden 2023 aikana.

Venäjän osalta Maahanmuuttovirasto jatkoi päätöksentekoon vaikuttavien linjausten valmistelua. Jatkuvasti muuttuva tilanne aiheutti haasteita muun muassa maatiedon osalta. Liikekannallepanon arviointiin liittyvän ohjeistuksen valmistelun keskeneräisyys vaikutti vuoden 2023 aikana mahdollisuuksiin edistää täysimääräisesti venäläisten hakijoiden päätöksentekoa.

Kehittämisen osalta keskiössä olivat turvapaikkatutkintaa sujuvoittavat sekä laadun varmistamiseen liittyvät toimet. Kehittämishankkeissa panostettiin tulkien ammattitaitoon ja puhuttelujen varausprosessien sujuvoittamiseen. Åbo Akademin psykologian laitoksen oikeuspsykologisen tutkimusryhmän jäsenet suunnittelivat oikeuspsykologisen erityiskoulutuksen turvapaikkapuhuttelijoille yhteistyössä turvapaikkayksikön kanssa. Tämän syventävän puhuttelukoulutuksen on saanut tähän mennessä yli 50 turvapaikkayksikön ylitarkastajaa. Tavoitteena on jatkaa koulutusyhteistyötä sekä edelleen kehittää koulutusta. Koulutuksen keskeisiä teemoja olivat näyttöön perustuvat haastattelumenetelmät, inhimillinen tiedonkäsittely, muistin ja päätöksenteon perusteet sekä turvapaikkahakijan haavoittuvuus turvapaikkaprosessissa (ml. mielenterveys ja trauma). Yksikössä jatkettiin myös EUAA:n kattavia verkko- ja lähiopetusta sisältäviä koulutuksia, jotka tukevat turvapaikkayksikön työskentelyä eri teemoissa.

Turvapaikkayksikön ja vastaanottoyksikön vuoden 2023 toiminnan tuloksista sekä laillisuusvalvonnasta kerrotaan tarkemmin Maahanmuuttoviraston [toimintakertomuksessa](#).

4.2.4 Kiintiöpakolaiset

Kansainvälistä suojelua toteutetaan myös kiintiöpakolaisten valinnalla. Suomi painottaa kiintiöpakolaisten valinnassa haavoittuvimpia ryhmiä. Heitä ovat esimerkiksi lapsiperheet ja vaikeassa asemassa olevat naiset, kuten yksinhuoltajat. Vuonna 2023 Suomen pakolaiskiintiö oli 1 050 (syyrialaiset pakolaiset Libanonissa ja Turkissa, kongolaiset pakolaiset Sambiassa, afganistanilaiset pakolaiset Iranissa, Libyassa oleskelevat ja Libyasta Ruandaan evakuointimekanismien puitteissa evakuoidut pakolaiset, hätätapaukset ja kohdentamattomat). Valintamatkoja tehtiin Iraniin, Ruandaan, Libanoniin ja Sambiaan. Libyan ja Turkin valintaotot tehtiin etähaastattelujen avulla. Perusteena tälle oli Libyan heikko turvallisuustilanne ja Turkin maanjäristyksen aiheuttama kiireellinen uudelleensijoituksen tarve. Kiintiövalinnat sujuivat aikataulun mukaisesti ja suunnitellusti.

⁶ [Afganistanilaisille naisille ja tytöille pakolaisasema | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#)

4.3 Vastuullisuusteema: sukupuolten tasa-arvon edistäminen

Kuva 4 Sukupuolten tasa-arvon edistäminen -vastuullisuusteemaan liittyvä kestävän kehityksen tavoite.

YK:n agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteena 5 on saavuttaa sukupuolten tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia. Maahanmuuttovirasto edistää tarkastelukaudella seuraavia kestävän kehityksen tavoitteita:

- Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä kaikkialla
- Lopettaa kaikki haitalliset käytännöt kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä naisten sukupuolielinten silpominen
- Taata naisille täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla politiikassa, taloudessa ja julkisessa elämässä

Viraston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotavoitteet ja niiden toteumat vuosilta 2022–2023 kootaan Maahanmuuttoviraston toiminnalliseen ja sisäiseen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo- eli YVTAS-suunnitelmaan. Toiminnallinen YVTAS-suunnitelma sisältää sukupuolen lisäksi laajemmin eri syrjintäperusteittain ryhmitellyt kuvaukset yksiköitten palveluprosessien nykytilasta ja kehittämiskohteista.

Seuraavissa kappaleissa esitellään tarkemmin vain sukupuolten tasa-arvoon liittyviä viraston käytäntöjä sekä sisäisiä ja toiminnallisia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotavoitteita toimenpiteineen. Maahanmuuttovirasto pyrkii edistämään tasa-arvon toteutumista myös huomioimalla sukupuolen moninaisuuden ja olemalla sateenkaariystävällinen virasto. Toiminnallisen YVTAS-suunnitelman tavoitteiden toteutuminen tarkasteluvuoden 2023 osalta kuvataan tarkemmin vuoden 2024 aikana julkaistavassa koosteessa migri.fi-sivustolla. Sen avulla voi tutustua laajemmin asiakkaiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

4.3.1 Naisiin ja tyttöihin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen

Maahanmuuttoviraston sisäisessä YVTAS-suunnitelmassa on asetettu yhdeksi tavoitteeksi jatkaa edellisten vuosien tapaan sukupuolten tasa-arvon edistämistä siten, että sukupuolten palkkatasa-arvo toteutuu kaikissa vaativuusluokissa Mandatum Lifen selvitysten ja Maahanmuuttoviraston palkkatilastojen mukaan.

4.3.2 Naisten osallistumisen ja johtamismahdollisuuksien lisääminen viraston sisäisesti

Naisten ja miesten sijoittumista viraston eritasoihin tehtäviin tarkastellaan säännöllisesti osana Mandatum Lifen toteuttamaa markkinapalkkakartoitusta. Julkisen sektorin vertailussa vuonna 2023 virastomme sukupuolijakauma vaativuustasoinn näyttöä edellisten vuosien tapaan tasa-arvoisena. Vertailussa on

huomioitu, että naisia on yleisestikin virastossa enemmän kuin miehiä, joita on 30 % henkilöstöstä.

Virastossa miesten ja naisten osuus ylimmän johdon tehtävissä vaihtelee vuosittain. Vuosien 2020–2023 tilastoja tarkasteltaessa näkyy positiivisena kehityksenä kuitenkin, että miesten osuus korkeissa vaativuustasoissa ei ole enää suhteessa suurempi kuin naisten osuus. Sisäiseen YVTAS-suunnitelmaan on kirjattu tavoitteeksi seurata naisten ja miesten sijoittumista johtotehtäviin, jotta tasa-arvon toteutumista voidaan arvioida tehokkaasti myös tulevaisuudessa.

4.3.3 Sukupuolistuneen väkivallan lopettaminen

Sisäisen YVTAS-suunnitelman mukaisesti Maahanmuuttovirastossa on häirinnälle ja epäasialliselle käytökselle nollatoleranssi. Vuoden 2023 työtyytyväisyyskyselyn (VMBaro) tulosten mukaan seksuaalista häirintää kuitenkin koki 2,31 % vastaajista eli 22 henkilöä (v. 2021: 3 % vastaajista eli 20 henkilöä). Vuoden 2022 YVTAS-kyselyssä seksuaalista häirintää ilmoitti kokeneensa 1.5 % vastaajista (v. 2021: 0.5 % vastaajista).

Vuonna 2022 toteutetussa, Maahanmuuttoviraston henkilöstölle suunnatussa YVTAS-kyselyssä kartoitettiin myös binääristä sukupuolikäsitystä laajempaa sukupuoleen perustuvaa häirintää, jolla tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Tämän kohteeksi koki joutuneensa 0,2 % vastaajista, eli 1 henkilö.

Virasto on edistänyt sisäistä häirinnän nollatoleranssia jo pitkään eri tavoin, mm. oppaan, pakollisen kurssin, viestintäkampanjoiden sekä työsuojelun yhteistoiminnan avulla. Eettisen ilmoituskanavan kautta työntekijät ja sidosryhmät voivat ilmoittaa luottamuksellisesti mahdollisista väärinkäytöksistä ja toimintataparikkomuksista.

4.3.4 Asiakkaiden kokeman sukupuolistuneen väkivallan tai sen uhkan huomiointi palveluprosesseissa

Maahanmuuttoviraston vuosien 2022–2023 toiminnalliseen YVTAS-suunnitelmaan on koottu yksityiskohtaisesti eri yksiköiden ja toimintojen asiakkaiden kokemaan sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyvät tavoitteet ja toimenpiteiden seuranta eri palveluprosesseissa.

VOKnet-ekstranet kokoaa Maahanmuuttoviraston laatimat viranomaisohjeistukset sekä muun toimintaan annetun tietosisällön vastaanottokeskusten, säilöönottoyksiköiden ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän henkilöstön käyttöön. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tarpeiden ja tilanteen arviointi tapahtuu samoilla menettelyillä, joissa arvioidaan kaikkien asiakkaiden tilannetta, mahdollisia haavoittuvuuksia ja erityistarpeita esimerkiksi erilaisten palvelujen tai muun toiminnan suhteen. Mahdolliset tilanteet ja tarpeet ohjaavat järjestettäviä palveluita ja muita toimia. Yleiset järjestettävät asiat tuottavat samalla tavalla myönteisiä vaikutuksia myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajille. Erityistä ohjeistusta on esimerkiksi FGM:n (female genital mutilation) selvittämiseen ja huomioiseen.

Vastaanottokeskuksissa järjestetään edelleen asiakkaille myös suomalaisen yhteiskunnan kurssi, jonka tarkoituksena on perehdyttää kaikkia asiakkaita suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen toimintakulttuuriin. Kurssi sisältää tietoa eri aiheista. Itseopiskelumateriaalit, jotka on käännetty eri kielille, jaetaan kaikille asiakkaille ja kaikkien tulee myös suorittaa verkkokurssi. Suomalaisen yhteiskunnan kurssiaiheita on yhteensä kuusi. Niistä kaksi käsittelevät seuraavia aiheita: 'Sukupuolten tasa-arvo Suomessa' ja 'Seksuaaliterveys ja seksuaalisuus'. Vastaanottokeskuksissa on käytössä myös järjestyssäännöt, joissa erilainen epäasianmukainen muiden asiakkaiden kohtelu on kielletty. Vastaanottokeskusten henkilökunnan tulee puuttua havaitsemaansa epäasialliseen kohteluun.

Asiakkaiden kokemaa sukupuolistunutta väkivaltaa tunnustetaan ja huomioidaan turvapaikkaprosessissa monin toimenpitein. Vuonna 2023 turvapaikkaprosesseissa asiantuntijat hyödynsivät kattavia ohjeita, joissa on aiheena sukupuolistuneen väkivallan teema yleisesti, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen, pakkoavioliitot, lähisuhdeväkivallan sekä sosiaalisen turvaverkon puutteeseen liittyvät oikeudenloukkaukset. Ohjeet tukevat sukupuolistuneen väkivallan tunnistamista sekä asianmukaista huomioimista turvapaikkaprosessissa, eli puhuttelussa ja päätöksenteossa.

Maahanmuuttovirastossa toimii myös sukupuolistuneen väkivallan teemasta vastaava erityisylitarkastaja, joka neuvoo, perehdyttää ja kouluttaa turvapaikkapuhuttelijoita ja -pätöksentekijöitä, sekä vastaa ohjeiden ajantasaisuudesta. Aihepiiri on esillä uusien työntekijöiden perehdytyksessä ja aiheesta järjestetään tasaisin väliajoin koulutuksia, kuten EUAA:n puhuttelukoulutuksia (Interview Techniques, Interviewing Vulnerable Persons ja Gender, Gender Identity and Sexual Orientation).

Sidosryhmäyhteistyötä ohjeiden laatimiseksi on tehty muun muassa Ihmisoikeusliiton koordinoimien tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpomisen (FGM) ja kunniaväkivallan vastaisen työn (KLV) verkostojen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kunniaan liittyvän väkivallan vastaisen työn ohjausryhmän puitteissa.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään Maahanmuuttovirastossa rohkaisemalla naisia asiomaan omasta puolestaan ilman toisen henkilön ohjausta tai vallankäyttöä. Asiakaspalvelijoiden kykyä havaita vastaavanlaiset tilanteet on pyritty edistämään tähän suunnatulla viraston viestintäkampanjalla. Kampanjan avulla parannettiin myös naisasiakkaiden tietoisuutta heidän omista oikeuksistaan. Konkreettisenä toimena hankkeessa laadittiin julisteita palvelupisteisiin. Näitä materiaaleja päivitettiin vuonna 2020.

5 Asiakaspalvelun kehittäminen on myös vastuullisuutta

Yhdeksi viraston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotavoitteeksi vuosille 2021–2023 asetettiin, että asiakaskokemus on laadukas ja yhdenmukainen. Asiakastyytyväisyyskyselyn perusteella parannettavaa oli, sillä kysymyksen "Koen, että saan samanlaista palvelua (kuin muut asiakkaat)" vastausten keskiarvo oli vuonna 2021 3,8 (hyvä), ja vuonna 2022 keskiarvo tippui lukuun 3,45. Vuoden 2023 asiakastyytyväisyyskyselyihin kysymys muutettiin muotoon "Koen, että Maahanmuuttovirasto on kohdellut minua oikeudenmukaisesti". Vuoden 2023 ensimmäisessä asiakastyytyväisyyskyselyssä (huhtikuu) tulos oli 3,6 (1499 vastaajaa) ja toisessa (lokakuu) 3,9 (933 vastaajaa). Näiden yhteenlaskettu keskiarvo on 3,71.

Syksyn 2023 asiakastyytyväisyyskysely selvitti myös tarkemmin turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien asiakkaiden kokemuksia vastaanottopalveluista. Vastaanottokeskusten asiakkaat arvioivat saamaansa palvelua arvosanalla 4,2.

Maahanmuuttovirasto hyödyntää tutkimuksista saatuja tietoja vuoden 2024 asiakaskokemuksen kehittämisprojekteissa. Vuonna 2023 virastossa valmisteltiin myös asiakkuusohjelma, joka ohjaa viraston asiakkaisiin liittyvää kehittämistä seuraavan nelivuotiskauden ajan osaltaan varmistaen viraston tulostavoitteisiin pääsyn.

Virasto kehitti asiakaspalvelukokemusta vuonna 2023 esihenkilöiden asiakaskokemuskoulutuksella sekä sisäisten prosessien ja toimintatapojen muutoksin. Kehittämistyössä pyrittiin sujuvoittamaan asiointi- ja lupaprosesseja tehokkaan hakemuskäsittelyn tueksi. Lisäksi vuoden aikana käynnistettiin useita yhteistyöprojekteja muiden viranomaisien ja maahanmuuttoon liittyvien toimijoiden kanssa asiakasohjauksen tehostamiseksi.

Vuoden 2024 neuvonnan ja ohjauksen kärkikohderyhmänä ovat työnantajat. Työnantajat arvioivat keväällä 2023 tyytyväisyyttään Maahanmuuttoviraston palveluun ja toimintaan arvosanalla 3,5 ja syksyllä 3,3. Tutkimuksen vastausten perusteella työnantajat kohtasivat haasteita Enter Finlandin käytössä sekä kokivat tarvitsevansa lisää tietoa.

Palveluprosessien ja siten myös kestäväen kehityksen tavoitteiden edistämiseksi voidaan hyödyntää Maahanmuuttovirasto järjestämiä raateja, joiden kautta asiakkaat ja yhteistyökumppanit voivat osallistua toimintamme kehittämiseen. Näin virasto voi tarjota entistä parempia ja asiakkaiden tarpeita palvelevia palveluita. Raateihin voi ilmoittautua Maahanmuuttoviraston verkkosivuilla. Osallistuminen tapahtuu esimerkiksi kyselyihin vastaamalla ja ideoinnilla. Raateja on kolme: asiakas-, työnantaja- ja sidosryhmäraati.

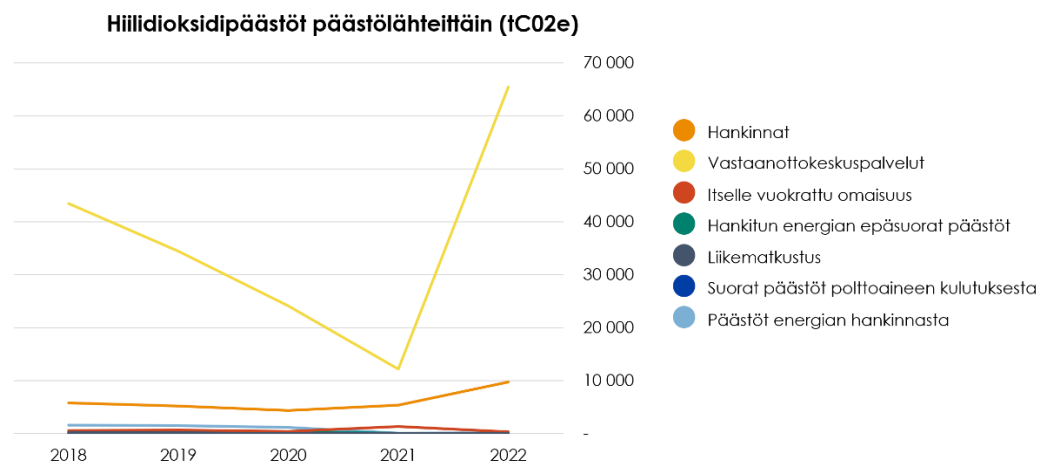
6 Hiilijalanjäljen pienentäminen

Sisäministeriö on kestävä kehityksen sitoumuksessaan asettanut tavoitteeksi hallinnonalan hiilijalanjäljen pienentämisen. Lisäksi hiilijalanjäljen pienentäminen on asetettu hallinnonalan tulossopimuksessa vuosien 2018–2025 tavoitteeksi. Hiilijalanjäljen vähentämisen seuranta on kehitetty jo useamman vuoden.

Hiilijalanjäljellä tarkoitetaan jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa ilmastokuormaa eli kasvihuonekaasujen määrää, joka syntyy tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana. Sisäministeriön hallinnonalalla olennaiset päästölähteet on koottu kolmeen eri luokkaan:

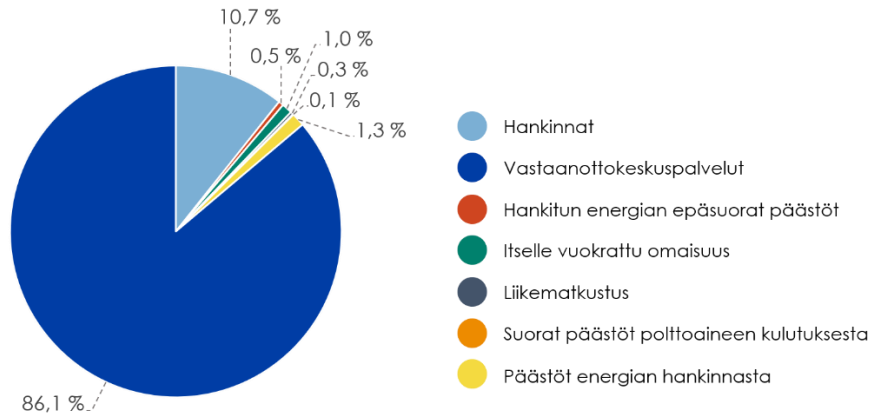
1. Suorat päästöt: Kaikki omien kiinteistöjen ja omien ajoneuvojen suorat päästöt
2. Ostoenergian suorat päästöt (mm. ostettu sähkö)
3. Muut epäsuorat päästöt: Ostetut tuotteet ja hankinnat sekä liikematkustus (lentomatkustuksen osalta). Itselle vuokrattu omaisuus kuuluu epäsuoriin päästöihin, koska esimerkiksi vuokrakiinteistöjen energiasopimukset ovat vuokranantajan nimissä. Merkittävä osa sisäministeriön hallinnonalan organisaatioiden käyttämistä kiinteistöistä on vuokrattu Senaatti-kiinteistöjen kautta.

Laskennasta on rajattu pois päästöt, jotka syntyvät palvelujen tuottamisen jälkeen (esimerkiksi kuljetus ja jakelu, prosessointi jne.). Työmatkaliikkumisesta ei ollut saatavilla tietoja, joten se rajattiin laskennan ulkopuolelle.

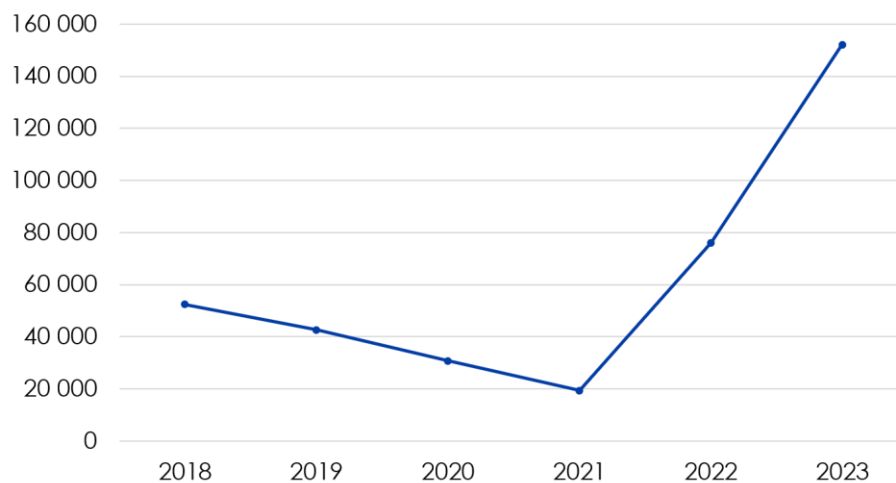
Kuva 5 Maahanmuuttoviraston hiilijalanjälki pienentyi vuoden 2018 lähtötilanteesta vuoteen 2021. Vuoden 2022 alussa vastaanottopalvelujen hiilijalanjälki lähti kasvuun johtuen Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja siitä seuranneesta vastaanottokeskusten asiakasmäärien kasvusta.

Hiilidioksidipäästöjen prosentuaalinen jakauma 2018–2023

Kuva 6 Maahanmuuttoviraston vastaanottojärjestelmän ostopalvelut olivat entisten vuosien tapaan paitsi viraston, myös koko sisäministeriön hallinnon-alan suurin yksittäinen päästölähde.

Hiilidioksidipäästöjen kehitys (tCO₂e)

Kuva 7 Maahanmuuttoviraston hiilidioksidipäästöjen kehitys vuodesta 2018 vuoteen 2023.

Vuonna 2023 Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan seurauksena tilapäistä suojelua hakeneiden ja saaneiden määrä ja heidän vastaanottopalveluidensa varmistaminen vastaanottokeskuksissa kasvatti ostopalvelujen määrää. Maahanmuuttoviraston hiilijalanjäljen laskentakaavaa kuitenkin muutettiin vastaanottokeskusten osalta volyymivaihteluiden vuoksi. Uusi kaava perustuu vastaanottokeskusten majoitusvuorokausiin. Laskentatavan muutoksesta johtuen hiilijalanjälki on vuoden 2023 osalta pienempi kuin edellisinä vuosina, koska se ei heijasta enää virheellisesti vastaanottokeskusten määrän kasvua.

Maahanmuuttoviraston toimintasuunnitelma 2023 kansallisen hankintastrategian toimeenpanemiseksi oli keskeisessä roolissa paitsi vastaanottokeskusten,

myös koko organisaation tulevien vuosien ekologisen kestävyys-toimenpiteiden suunnittelussa. Toimenpiteet on kuvattu tarkemmin kestävä kehityksen sitoumuksessamme 2023–2027.

7 Maahanmuuttoviraston kestävä kehityksen sitoumus 2023–2027

Strategiakaudella 2023–2027 Maahanmuuttovirasto sitoutuu "Suomi, jonka haluamme 2050" -kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteiden toimeenpanoon. Samalla virasto liittyy sisäministeriön hallinnonalan sitoumuksen seuraavasti:

- **Työtä kestävästi:** Edistämme ihmisoikeuksia - ja perusoikeuksia työelämässä sosiaalisesti kestäville hankinnoilla.
- **Hiilineutraali Suomi:** Edistämme Suomen tavoitteita ekologisesti kestäville hankinnoilla. Lisäksi vähennämme jätetuormaa ja säästämme energiaa.
- **Luottamus hallintoon:** Vahvistamme toimintakulttuurimme avoimuutta ja läpinäkyvyyttä viraston sisällä ja ulospäin.
- Lisäksi varmistamme **vastuullisuustyön jatkuvuuden**.

Hankintojen kestävyys edistämässä Maahanmuuttovirasto nojaa toimintasuunnitelmaansa kansallisen hankintastrategian osalta. Sitoumuksiin liittyvät konkreettiset toimenpiteet vuodelle 2023 on kuvattu alla ja julkaistu Sitoumus 2050 -sivustolla.

Sisäministeriö käynnisti vuonna 2023 hallinnonalalla yhteisen kestävä kehityksen strategisten tavoitteiden ja toimintamallin kehittämisen. Maahanmuuttovirasto sitoutuu strategiakaudellaan 2023–2027 osaltaan siihen, että se toimii aktiivisena yhteiskehittäjänä osana eri sektoreiden ja hallinnonalojen kestävä kehityksen ekosysteemiä. Maahanmuuttovirastolla on selkeät kestävä kehityksen tavoitteet ja toimenpiteet, joita seurataan sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen kestävyysmittareilla. Virasto tiedostaa ydintehtäviensä kytkenä kestävä kehityksen tavoitteisiin ja on liittännyt kokonaisuuden strategiaansa sekä tulosohtaukseen ja seurantaan.

Sitoumus 1. Työtä kestävästi

Sitoumuksen tavoitteena on vahvistaa perus- ja ihmisoikeuksien tukemista työelämässä. Strategiakaudella tavoitteena on toteuttaa hankintoja sosiaalisesti kestävästi.

Sitoumukset 2023–2024 ovat:

1. Listamme vaihtoehdot sosiaalisen kestävyys huomioimiseksi hankinnoissa.
2. Selvitämme kunkin hankinnan suunnitteluvaiheessa, soveltuuko työllisyys-ehto ja muut sosiaalisesti kestävien hankintojen vaihtoehdot käytettäväksi kyseisessä hankinnassa.

Toteuma 2023: Soveltuvissa hankinnoissa hankinnan suunnitteluvaiheessa on tarkasteltu, voidaanko sosiaalinen kestävyys huomioida, ja miten. Työllisyys-ehtoon mukaan ottamista selvitetään mm. markkinavuoropuhelulla hankinnan suunnitteluvaiheessa. Työllisyys-ehto on mukana esimerkiksi siivouspalvelusopimuksessa.

Sitoumus 2. Hiilineutraali Suomi

Sitoumuksen tavoitteena on edistää hiilineutraalia yhteiskuntaa.

Sitoumusteot 2023–2024 ovat:

1. Vähennämme jätekuormaa ja säästämme energiaa.
 - Maahanmuuttovirasto aloittaa kaikkien toimipisteiden jätteiden lajittelun tilannekartoituksen ja parantamisen.
Toteuma 2023: Kokonaistilannekartoitusta ei ole aloitettu, mutta toimipiste-kohtaista ohjeistusta on lisätty.
2. Edistämme kestävästä ruokajärjestelmästä elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa sekä käytämme kestävästi ja vastuullisesti tuotettuja elintarvikkeita.
 - Maahanmuuttovirasto jatkaa kestävästä ruokajärjestelmän edistämistä elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa vähintään Hanselin dynaamisen hankintajärjestelmän mukaisesti.
Toteuma 2023: Uusia ruokapalveluhankintoja ei ole ollut vuoden 2023 aikana.
3. Jatkamme ympäristökriteereiden käyttöä ja kehitystyötä vastaanottopalvelujen hankinnoissa.
 - Maahanmuuttovirasto lisää tulevaisuuden vastaanotto toiminnan kilpailutuksen vähimmäisvaatimuksiin ympäristökriteerit ja kestävästä kehityksen mukaiset toimintavaatimukset. Virasto hyödyntää jo toteutetun majoituspalveluhankinnan kriteeristöä ja vaatimuksia liittyen mm. energiankulutuksen seurantaan, jätteiden lajitteluun sekä henkilöstön ja asiakkaiden opastukseen.
 - Maahanmuuttovirasto laajentaa taksipalveluhankinnoissa huomioitun sähköautokapasiteetin Helsingin vastaanottokeskuksen mallin mukaisesti muihin vastaaviin vastaanottokeskusten taksipalveluhankintoihin vuonna 2024.
 - Virasto vaihtaa lämmitys- ja sähkösopimuksia uusiutuviksi mahdollisuuksien mukaan.
 - Virasto ohjaa vastaanottopalveluiden asiakkaita ympäristöä säästävään toimintaan, kuten energian ja veden säästämiseen sekä kierrättämiseen.
 - Virasto hankkii hybridi-, sähkö- tai kaasuautoja autokannan uusimisen yhteydessä.

Toteuma 2023: Ekologinen kestävyys, ympäristövastuu ja kestävä kehitys (esimerkiksi sähkönkulutus, lajittelu ja näihin liittyvä opastus) on kirjattu uusiin vastaanottokeskusten sopimuksiin. Autokantaa uusittaessa noudatettiin suositusta hybridi-, sähkö- tai kaasuautojen hankkimiseksi.

Sitoumus 3. Luottamus hallintoon: Vahvistamme hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sisäisesti ja ulospäin

Sitoumuksen tavoitteena on hallinnon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen.

Sitoumusteot 2023-2024 ovat:

Maahanmuuttovirasto käynnistää avoimen toimintakulttuurin kehittämisen, eli tiedotus-, kuulemis- ja dialogirakenteiden ja toimintatapojen sisäisen kehitystyön. Virasto kehittää mittaamista esimerkiksi Luottamus&Maine -tutkimuksen indeksien sekä sisäisten työtyytyväisyyskyselyiden avulla.

Toteuma 2023:

Maahanmuuttoviraston Ohje2023-hankkeen tavoitteena oli selvittää viraston ohjekokonaisuuden nykytila ja etsiä ratkaisuja ohjeiden käytettävyyden, löydettävyyden ja ymmärrettävyyden parantamiseksi. Hankkeen tavoitteena oli myös tunnistaa soveltamisohjeisiin sisältyvä lainsäädännöllinen liikkumavara ja tehdä muutokset liikkumavaran käyttämisestä asiakaslähtöisemmäksi. Tavoitteena oli lisäksi selkeyttää ohjeiden päivitysvastuut.

Hankkeen toimenpiteinä vuoden 2023 aikana selvitettiin muun muassa ohjeistuksen nykytila ja haasteet sekä auditointiin lainsoveltamisohjeita, päätettiin soveltamisohjeiden ohjeiden julkisuuden lisäämisestä, aloitettiin ohjeiden päivitystyö kolmen pilotin avulla, muotoiltiin ohjeiden ja soveltamislinjausten päivitysprosessi ja tehtiin oikeudellisia uudelleenarviointoja viraston soveltamislinjauksiin. Ohjeiden päivityspilotteja jatketaan vuoden 2024 aikana.

Virasto aloitti vuonna 2023 myös toimintakulttuurin ja johtamisen kehittämishankkeen. Lupaus-hankkeen tavoitteena oli selvittää, tukevatko nykyiset johtamisrakenteet ja -tavat sekä työn ja palvelujen järjestelyt parhaalla mahdollisella tavalla prosessien yhdenmukaisuutta, laatukriteereitä ja asiakaslähtöisyyttä. Tulosten perusteella virasto uudistaa organisaatiotaan ja johtamistaan.